

## รายวิชา ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Linguistics)

โดย...พระครูปริยัติสโมธาน ดร.

### แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Linguistics)

ระยะเวลา: 16 สัปดาห์ (3 ชั่วโมง/สัปดาห์ หรือปรับตามหลักสูตร)

#### คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ และลักษณะของภาษามนุษย์ แนวคิดพื้นฐานทางภาษาศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคม วัฒนธรรม และความคิด ตลอดจนสาขาต่าง ๆ ของภาษาศาสตร์ ได้แก่ สัทศาสตร์ สัทวิทยา วิทยาหน่วยคำ วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ วัจนปฏิบัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์สังคม ภาษาศาสตร์จิตวิทยา และภาษาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางภาษาและประยุกต์ใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม

---

#### แผนการสอนรายสัปดาห์

##### สัปดาห์ที่ 1

##### ปฐมนิเทศรายวิชาและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษา

- แนะนำรายวิชา วัตถุประสงค์ และการประเมินผล
- ความหมายของภาษา
- กำเนิดและวิวัฒนาการของภาษา
- ความสำคัญของภาษาในชีวิตประจำวัน

## 1. ความหมายของภาษา

### ความหมายของภาษา

ภาษา (Language) คือ ระบบของสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และประสบการณ์ระหว่างกัน โดยอาศัยเสียงพูด ตัวอักษร ท่าทาง หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่สมาชิกในสังคมยอมรับร่วมกัน

นักภาษาศาสตร์มองว่าภาษาเป็น "ระบบ" (System) ที่ประกอบด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น เสียง คำ และประโยค ซึ่งถูกจัดเรียงอย่างมีระเบียบเพื่อให้เกิดความหมาย

### ตัวอย่าง

เมื่อเราพูดว่า

"วันนี้อากาศร้อนมาก"

ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้ เพราะคำว่า "วันนี้" "อากาศ" "ร้อน" และ "มาก" เป็นสัญลักษณ์ที่คนไทยเข้าใจตรงกัน

หากเปลี่ยนเป็นภาษาอังกฤษ

"Today is very hot."

แม้เสียงและรูปคำจะแตกต่างกัน แต่ความหมายยังคงเหมือนเดิม

### ลักษณะสำคัญของภาษา

1. เป็นระบบสัญลักษณ์
2. ใช้ในการสื่อสาร
3. เกิดจากการตกลงร่วมกันในสังคม
4. มีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา
5. ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้

### ตัวอย่างในชีวิตจริง

- การพูดคุยกับเพื่อน

- การเขียนหนังสือ
- การส่งข้อความทางโทรศัพท์
- การสอนหนังสือ
- การประกาศข่าวสาร

ดังนั้น ภาษาไม่ใช่เพียงคำพูดเท่านั้น แต่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

## 2. กำเนิดและวิวัฒนาการของภาษา

### กำเนิดของภาษา

กำเนิดของภาษายังไม่มีหลักฐานที่สามารถยืนยันได้อย่างแน่ชัด นักวิชาการจึงเสนอทฤษฎีต่าง ๆ เพื่ออธิบายว่ามนุษย์เริ่มใช้ภาษาได้อย่างไร

#### 1. ทฤษฎีเสียงธรรมชาติ (Bow-wow Theory)

เชื่อว่าภาษาเกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติรอบตัว

#### ตัวอย่าง

- เสียงสุนัข → "โห้ง ๆ"
- เสียงแมว → "เหมียว"
- เสียงนก → "จิบ ๆ"

มนุษย์อาจนำเสียงเหล่านี้มาใช้เป็นคำเรียกสิ่งต่าง ๆ

#### 2. ทฤษฎีเสียงอุทาน (Pooh-pooh Theory)

เชื่อว่าภาษาเกิดจากเสียงอุทานที่แสดงอารมณ์

#### ตัวอย่าง

- "โอย!"

- "อู๋!"
- "ว้าว!"
- "อ๊ะ!"

เสียงเหล่านี้เป็นการตอบสนองตามธรรมชาติของมนุษย์

### 3. ทฤษฎีการทำงานร่วมกัน (Yo-he-ho Theory)

เชื่อว่าภาษาเกิดจากการเปล่งเสียงขณะทำงานร่วมกัน

ตัวอย่าง

คนจำนวนมากช่วยกันลากไม้หรือยกหิน

"ฮีบ!"

"เฮ!"

เสียงเหล่านี้ค่อย ๆ พัฒนาเป็นคำและภาษาที่ซับซ้อนขึ้น

### วิวัฒนาการของภาษา

ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย

ภาษาไทยในอดีต

- ข้าพเจ้า
- กระผม
- หม่อมฉัน

ภาษาไทยปัจจุบัน

- ผม

- ฉัน
- เรา

---

## อิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ

ภาษาไทยรับคำจากภาษาอื่นจำนวนมาก เช่น

| ภาษา    | ตัวอย่างคำ                             |
|---------|----------------------------------------|
| บาลี    | ศาสนา, ปัญญา                           |
| สันสกฤต | วัฒนธรรม, ประชาธิปไตย                  |
| จีน     | ถ้วยเขียว, เต้าหู้                     |
| อังกฤษ  | คอมพิวเตอร์, อินเทอร์เน็ต, แอปพลิเคชัน |

---

## ภาษาในยุคดิจิทัล

เกิดคำใหม่จำนวนมาก เช่น

- แชต (Chat)
- โพสต์ (Post)
- ไลก์ (Like)
- แชร์ (Share)
- สตรีม (Stream)

แสดงให้เห็นว่าภาษามีการพัฒนาและปรับตัวตามสังคมเสมอ

---

### 3. ความสำคัญของภาษาในชีวิตประจำวัน

ภาษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น เพราะช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และสร้างอารยธรรมได้

#### 1. ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสาร

มนุษย์ใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ลึก

ตัวอย่าง

- การสนทนากับเพื่อน
- การประชุม
- การเรียนการสอน
- การสั่งอาหาร

หากไม่มีภาษา การสื่อสารจะเป็นไปอย่างยากลำบาก

---

#### 2. ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

ความรู้ส่วนใหญ่ถูกบันทึกผ่านภาษา

ตัวอย่าง

- หนังสือเรียน
- งานวิจัย
- วารสารวิชาการ
- เว็บไซต์การศึกษา

นักเรียนสามารถเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ได้เพราะมีภาษาเป็นสื่อกลาง

---

#### 3. ภาษาเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ

หลายอาชีพต้องอาศัยทักษะทางภาษา

### ตัวอย่าง

- ครูใช้ภาษาในการสอน
- นักกฎหมายใช้ภาษาในการตีความกฎหมาย
- นักข่าวใช้ภาษาในการนำเสนอข่าว
- นักแปลใช้ภาษาในการแปลเอกสาร

ผู้ที่มีทักษะทางภาษาดีมักมีโอกาสด้านอาชีพมากขึ้น

---

## 4. ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม

ภาษาเป็นแหล่งสะสมความรู้และวัฒนธรรมของสังคม

### ตัวอย่าง

สุภาษิตไทย

"น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า"

สะท้อนแนวคิดเรื่องการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมไทย

หรือ

"เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม"

สะท้อนการปรับตัวให้เข้ากับสังคม

---

## 5. ภาษาเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์

ภาษาช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

### ตัวอย่าง

- การกล่าวคำทักทาย
- การขอโทษ
- การขอบคุณ

- การให้กำลังใจ

คำพูดที่เหมาะสมสามารถสร้างมิตรภาพและลดความขัดแย้งได้

## 6. ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด

นักภาษาศาสตร์และนักจิตวิทยาหลายท่านเชื่อว่า ภาษามีส่วนช่วยในการจัดระบบความคิดของมนุษย์

### ตัวอย่าง

เมื่อแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ นักเรียนมักคิดเป็นคำพูดในใจ เช่น

"ต้องบวกก่อน แล้วค่อยหาร"

แสดงให้เห็นว่าภาษาช่วยในการวิเคราะห์และวางแผน

## สรุป

ภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาตลอดประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ภาษาไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การคิด การประกอบอาชีพ การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม ดังนั้น ภาษาจึงเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตและความเจริญของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย.

หากต้องการให้งานมีความเป็นวิชาการมากขึ้น ควรอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีของนักภาษาศาสตร์สำคัญประกอบในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

### 1. ความหมายของภาษา (Definition of Language)

#### แนวคิดของ Ferdinand de Saussure

Ferdinand de Saussure ได้รับการยกย่องว่าเป็น "บิดาแห่งภาษาศาสตร์สมัยใหม่" โดยเสนอว่า ภาษาเป็นระบบของสัญลักษณ์ (System of Signs) ที่ประกอบด้วย

- Signifier (รูปสัญลักษณ์ เช่น เสียงหรือคำ)
- Signified (มโนทัศน์หรือความหมาย)

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์และความหมายเป็นไปโดยการยอมรับร่วมกันของคนในสังคม มิได้มีความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ ([Encyclopedia Britannica](#))

### ตัวอย่าง

คำว่า

"แมว"

ไม่มีเหตุผลทางธรรมชาติที่ต้องใช้เสียง "แมว" เรียกสัตว์ชนิดนี้ แต่เป็นข้อตกลงร่วมกันของผู้ใช้ภาษาไทย

ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า

Cat

แสดงให้เห็นว่าภาษาคือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์กำหนดขึ้นร่วมกัน

---

### แนวคิดของ George Yule

George Yule อธิบายว่า

ภาษาเป็นระบบการสื่อสารที่มนุษย์ใช้เสียง สัญลักษณ์ และกฎเกณฑ์ในการสร้างความหมาย

และภาษามีลักษณะสำคัญ ได้แก่

- Arbitrariness (ความไม่สัมพันธ์โดยธรรมชาติ)
- Productivity (ความสามารถสร้างข้อความใหม่ได้ไม่สิ้นสุด)
- Cultural Transmission (การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม)

ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้ภาษามนุษย์แตกต่างจากการสื่อสารของสัตว์

การอ้างอิง

Yule, G. (2020). *The Study of Language* (7th ed.). Cambridge University Press.

---

## 2. กำเนิดและวิวัฒนาการของภาษา (Origin and Evolution of Language)

### ทฤษฎีกำเนิดภาษา

นักภาษาศาสตร์ในอดีตได้เสนอทฤษฎีต่าง ๆ เพื่ออธิบายกำเนิดของภาษา

#### 1. Bow-wow Theory

เสนอว่าภาษาเกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

- โอ้ง (สุนัข)
- เหมียว (แมว)

แนวคิดนี้ได้รับการกล่าวถึงโดยนักภาษาศาสตร์ในศตวรรษที่ 19 เช่น Max Muller และนักปรัชญาอย่าง Jean-Jacques Rousseau ([Wikipedia](#))

---

#### 2. Pooh-pooh Theory

เชื่อว่าภาษาเริ่มจากเสียงอุทานแสดงอารมณ์

เช่น

- โอ้ย!
- ว้าว!
- อ๊ะ!

---

#### 3. Yo-he-ho Theory

เชื่อว่าภาษาเกิดจากเสียงที่มนุษย์เปล่งออกมาขณะทำงานร่วมกัน

เช่น

ฮีบ!

เฮ!

เพื่อสร้างจังหวะในการทำงาน

---

## แนวคิดเรื่องวิวัฒนาการของภาษา

### Charles Darwin

Charles Darwin เสนอว่า ภาษาเป็นผลผลิตของวิวัฒนาการของมนุษย์ และค่อย ๆ พัฒนาจากระบบการสื่อสารแบบง่ายไปสู่ระบบที่ซับซ้อน

ในหนังสือ *The Descent of Man* (1871) Darwin มองว่าความสามารถทางภาษาเป็นผลของการคัดเลือกโดยธรรมชาติ

### ตัวอย่าง

มนุษย์ยุคแรกอาจใช้

- ท่าทาง
- เสียงร้อง
- สัญลัษณ์ง่าย ๆ

ก่อนพัฒนาเป็นภาษาที่ซับซ้อนในปัจจุบัน

---

## แนวคิดของ Noam Chomsky

Noam Chomsky เสนอว่า

มนุษย์มีความสามารถทางภาษาโดยกำเนิด (Innate Language Ability)

และมี

**Language Acquisition Device (LAD)**

หรือกลไกทางสมองที่ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงแนวคิดเรื่อง **Universal Grammar (UG)** หรือไวยากรณ์สากลที่เป็นพื้นฐานร่วมกันของภาษามนุษย์ทุกภาษา ([Simply Psychology](#))

### ตัวอย่าง

เด็กไทย เด็กจีน และเด็กอังกฤษ แม้จะเรียนรู้คนละภาษา แต่สามารถเรียนรู้โครงสร้างภาษาที่ซับซ้อนได้ในวัยใกล้เคียงกัน

---

## 3. ความสำคัญของภาษาในชีวิตประจำวัน

### แนวคิดของ Edward Sapir

Edward Sapir กล่าวว่า

ภาษาเป็นคู่มือสู่ความเป็นจริงทางสังคม

(Language is a guide to social reality.)

ภาษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่ยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้โลกของมนุษย์

### ตัวอย่าง

ภาษาไทยมีคำเรียกญาติหลายระดับ เช่น

- พี่
- น้อง
- ลุง
- ป้า
- น้ำ
- อา

สะท้อนความสำคัญของความสัมพันธ์ในสังคมไทย

---

## สมมติฐาน Sapir-Whorf

พัฒนาโดย

- Edward Sapir
- Benjamin Lee Whorf

เสนอว่า

ภาษาอาจมีอิทธิพลต่อวิธีคิดและการมองโลกของมนุษย์

ตัวอย่าง

ภาษาไทยมีคำสรรพนามหลากหลาย

- ผม
- ฉัน
- ดิฉัน
- กระผม
- ข้าพเจ้า

การเลือกใช้คำเหล่านี้สะท้อนสถานะ ความสุภาพ และความสัมพันธ์ทางสังคม

---

## แนวคิดของ Halliday

M.A.K. Halliday เสนอทฤษฎี

### Systemic Functional Linguistics (SFL)

โดยมองว่าภาษามีหน้าที่หลัก 3 ประการ

1. Ideational Function
  - ถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์
2. Interpersonal Function
  - สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

### 3. Textual Function

- จัดระเบียบข้อความให้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

#### ตัวอย่าง

##### ประโยค

"กรุณาเปิดประตูด้วยครับ"

ไม่ได้มีหน้าที่เพียงบอกข้อมูล แต่ยังแสดงความสุภาพและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

##### งานมอบหมาย

- เขียนเรียงความสั้น เรื่อง "ความสำคัญของภาษา"

---

#### รายการอ้างอิง

##### ภาษาไทย

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2559). *ภาษาศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กาญจนา นาคสกุล. (2556). *ระบบเสียงภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2554). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2558). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพมหานคร:  
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2551). *ภาษาไทยกับวัฒนธรรมไทย*.  
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ ฉบับ*  
*ราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิเชียร เกษประทุม. (2552). *ภาษากับการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร:  
สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

---

## ภาษาอังกฤษ

George Yule. (2020). *The Study of Language* (7th ed.). Cambridge:  
Cambridge University Press.

Victoria Fromkin, Robert Rodman, & Nina Hyams. (2018). *An*  
*Introduction to Language* (11th ed.). Boston: Cengage Learning.

Ronald Wardhaugh & Janet M. Fuller. (2021). *An Introduction to*  
*Sociolinguistics* (9th ed.). Oxford: Wiley-Blackwell.

David Crystal. (2010). *The Cambridge Encyclopedia of Language* (3rd  
ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

David Crystal. (2019). *The Stories of English*. London: Penguin Books.

Edward Finegan. (2021). *Language: Its Structure and Use* (8th ed.).  
Boston: Cengage Learning.

---

Harriet Joseph Ottenheimer. (2012). *The Anthropology of Language: An Introduction to Linguistic Anthropology* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.

Steven Pinker. (2007). *The Language Instinct: How the Mind Creates Language*. New York: Harper Perennial.

Noam Chomsky. (2006). *Language and Mind* (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Ferdinand de Saussure. (2011). *Course in General Linguistics*. New York: Columbia University Press.

---